

Oponentský posudek diplomové práce

Bc. Jiří Sobek: Posvátný prostor v čase gotického myšlení, umění a architektury.

Autor práce si předsevzal téměř nadlidský úkol pojednat v diplomové práci o posvátném prostoru v čase gotického myšlení, umění a architektury. Práce je rozdělena na tři části. V první se věnuje obecně sakrálnímu prostoru (Poetika křesťanské sakrální stavby, Chrámová stavba jako Boží příbytek), v druhé stručně nastínil historické, duchovní a umělecké milieu gotiky, ve třetí pojednal o sakrálních prostorách hradu Karlštejna. Hned v úvodu je nutné zdůraznit, že práce má výrazně kompilační charakter. Již v kapitole o posvátném prostoru postrádám zásadní studie Mircea Eliadeho či úvahy evangelického teologa Jana Hellera o posvátnu. Poukazy na biblický slovník Novotného či Parkovu práci Sacred Worlds považuji za nedostatečné. Dle mého názoru autor měl k této i další kapitole prostudovat recentní práce: J. Sauera, Symbolik des Kirchengebäudes ... (Freiburg im Breisgau 1924); G. Bandmanna Mittelalterliche Architektur als Bedeutungsträger (Berlin 1998) či Erwin Panošky, Architektur und Scholastik (Köln 1989). Za pozitivní naopak považuji to, že J. Sobek čerpal řadu informací z odborně výborné knihy N. Ohlera Katedrála... avšak postrádám další práce o katedrále, např. od Otty von Simsona, Hanse Sedelmayera či Roberta Suckaleho. Citace z knihy Jeane Haldgren Kilde (s. 11) je uváděna v nepřesném zavádějícím překladu, tento text nic neříká. Také typologie chrámových staveb je nepřesná a neopírá se o recentní literaturu.

Za méně kontraverzní a poměrně přínosnou považuji kapitolu Chrámová stavba jako Boží příbytek, zde autor zúročil svá teologická studia. Ale i zde mám výhrady. Pojetí chrámového prostoru je pojednáno zjednodušení, chybí zásadní rozdíl mezi antickým chrámem – stavba exteriérová a křesťanským chrámem-stavba interiérová. Křesťanský chrám v návaznosti na chrám jeruzalémský je „stupňováním svatosti“: Nartex – hříšníci, loď (sanctum) – věřící, chór (závěr, kněžiště, sacrosanctum) – liturgové a presbyteři. Zbytky vína či svěcené vody nebyly vylévány do země, ale do tzv. sacraria (s. 15). Za nesmysl, převzatý zřejmě z neseriózní literatury, považuji poznámku o pohřbívání hostie do země a její vyzdvižení (s. 16) jako symbolu Zmrtvýchvstání. Řada nepřesností v práci vznikla nepřesnými překlady, jako například celý text na s. 21 a 21.

S řadou zjednodušení se setkávám také v třetí kapitole zv. Gotika. Už sám název je zavádějící, Autor měl místo gotiky raději uvést pojem vrcholný středověk. Zde autor cituje popularizující literaturu, kterou je téměř neslušné citovat (viz Pijoan). K husitství nelze citovat sice dobrou,

ale přece jenom tak trochu literární fikci Evy Kantůrkové o M. Janu Husovi, ale nutno zmínit recentní práce Kybalovy, Mahelovy či Láškovy.

V případě opata Sugera nutno citovat téměř povinně práci Erwina Panofského Suger, opat ze S. Denis či knihu Suger. Spisy o Saint-Denis (Praha 2006). Chybou je mluvit o sv. Denisovi (s. 35), ale správně o sv. Divišovi. Naprosto neseriózní a mystifikující je autorem citovaná kniha Louise Charpentiera *Mystérium katedrály v Chartres*, tu nelze citovat vůbec.

Za kompilativní považuji pasáže věnované Posvátným prostorám hradu Karlštejna. Autor zpracoval dobře tuto část na podkladě recentní literatury (Fišer, Fajt-Gottfried -. Royt adt.), avšak postrádám zde odkazy na prameny (např. na Kroniku Beneše Krabice z Weitmile či Giovanniho Marignoly). Názory Jiřího Spěváčka na výzdobu Karlštejna jsou převzaty z knihy Dobroslavy Menclové a Vlasty Dvořákové *Karlštejn*. Zcela postrádám odkaz na vynikající práci Františka Kavky o Karlu IV. V literatuře mi dále chybí odkazy na Sborník z konference o Posvátných kaplích, který vydala NG v Praze či na zvláštní číslo *Průzkumu památek* (roč. XIII., 2006) věnované schodištním cyklům ve Velké věži hradu Karlštejna. Úvaha Štajnochera o ikonografii a ikonologii (s. 68) uváděná autorem práce neodpovídá recentní literatuře, kterou je studie E. Panofského *Ikonografie a ikonologie: Úvod do studia renesančního umění*, in: Erwin Panofsky *Význam ve výtvarném umění*. Praha 1981.

Na několika místech se autor kriticky vyjádřil k názorům jiných (viz pozn. 228), což je v pořádku, avšak jeho výtky nejsou podloženy a znějí příliš apodikticky. Názory Spěváčkovy na význam sakrálních prostor na Karlštejně jsou již dnes překonány, neboť vycházejí z pozic marxistické historiografie. Naopak byly současnou literaturou aktualizovány autorem kritizované názory Boušeho a Myslivcovy.

V práci postrádám zmínky o zahraničních zdrojích a paralelách sakrálních prostor na Karlštejně (např. Sainte Chapelle v Paříži či Die Goldene Kammer v Kolíně nad Rýnem) a také celkové zhodnocení významu umělecké výzdoby Karlštejna v evropském kontextu

Závěr

Předložená práce má kompilační charakter, autor prokázal dobrou znalost literatury (i když na mnohých místech značně selektivní). Jeho osobní přínos shledávám především v první části práce, v části druhé (Karlštejn) je minimální. Přes uvedené výtky a s určitým váháním práci doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikaci dobře.

V Praze, 7.6. 2013

Prof. PhDr. Ing. Jan Royt, PhD.